PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko 26.9.2018

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO ASIAKIRJASTA U 45/2018 vp VN KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION EHDOTUKSISTA
1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (rahoituskehysasetus);
2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös);
3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus);
4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus);
5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä;
6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä)

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry:n lausunto kattaa edellisestä asiakirjasta sen kokonaisuuden, joka koskee Euroopan puolustusrahastoa sekä sotilaallista liikkuvuutta ja niiden monivuotista rahoituskehystä. PIA ei ota kantaa asiakirjaan puolustuskysymyksiä laajemmin. Lausuntomme koskee seuraavia asiakirjoja:
- Valtioneuvoston U-kirjelmä U 83/2018 vp (Euroopan puolustusrahasto)
- E 29/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje eduskunnalle komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2021-2027 koskevaksi Euroopan unionin monivuotiseksi rahoituskehykseksi
- E 66/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: Tuleva monivuotinen rahoituskehys; Euroopan puolustusrahasto
- E 67/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: Tuleva monivuotinen rahoituskehys; sotilaallinen liikkuvuus

1 Puolustusrahasto – yleistä

PIA kannattaa Euroopan puolustusrahaston (European Defence Fund, EDF, jäljempänä puolustusrahasto) luomista ja määrärahojen asettamista sille. Parhaimmillaan puolustusrahasto kehittää eurooppalaisen puolustusteollisuuden verkostoja sekä teknologista osaamista, kilpailukykyä ja liiketoimintamahdollisuuksia. Onnistuessaan se lisää jäsenmaiden ja yritysten yhteistyötä sekä johtaa sotilaallisten suorituskykyvaatimusten harmonisointiin ja teollisuuden konsolidoitumiseen. Epäonnistuessaan rahasto ei kehitä jäsenmaiden teollisuuden teknologisia kykyjä ja nimenomaisesti edesauttaa päällekkäisten/kilpailevien yritysten ja toimintojen jatkumisen. Suomen tulee siten tukea rahaston tavoitteiden saavuttamista aktiivisilla toimillaan.

Puolustusrahastolle esitetään n. 13 mrd euron budjettia vuosille 2021-2027. Pidämme budjettia riittävänä.

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko 26.9.2018

PIA on tyytyväinen esitykseen koskien projektien tulosten omistusoikeutta. Ilman nyt esitettävää kompromissia teollisuus ei olisi kyennyt osallistumaan projekteihin.

PIA on pitkälti samaa mieltä Valtioneuvoston U 83/2018 vp kirjelmässä esitettyjen taustojen ja Valtioneuvoston kannan kanssa. Valtioneuvoston esitetty kanta edistää myös suomalaisen teollisuuden tavoitteita ja mahdollisuuksia hyötyä puolustusrahastosta. Sen sijaan kirjelmän näkemykseen yhtenäisten ja avoimien EU:n sisämarkkinoiden vahvistamista tai menestymiseen projektihauissa emme yhdy.

Puolustusrahaston suunnittelussa ei ole huomioitu vientivalvontakysymyksiä. Jos tarkoitus on edistää eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä, tulee lopputuotteen olla vietävissä myös Euroopan unionin ulkopuolelle. Hankkeisiin osallistuvien maiden on siten sovittava lopputuotteen vientivalvontapolitiikasta neuvotteluiden alkuvaiheessa.

PIA pitää tärkeänä:
- Suomi osallistuu aktiivisesti EU -hankkeisiin, sillä eurooppalaisen yhteistyön kautta tuetaan kansallisten suorituskykyjen kehittämistä ja vahvistetaan suomalaista osaamista määritellyillä kriittisillä teknologia- ja suorituskykyalueilla.
- Puolustusrahastosta rahoitettavien toimien tulee vastata jäsenvaltioiden yhdessä määrittelemiin suorituskykypuutteisiin.
- Puolustusrahaston mekanismit on luotava sellaisiksi, että rahaston tavoitteet saavutetaan.
- Puolustusrahasto ei saa johtaa markkinavääristymiin eikä yksittäisten jäsenvaltioiden toimijoiden tukemiseen.
- Hankkeisiin osallistuvilta mailta edellytetään yhtenäisen vientilupapolitiikan sopimisesta hankkeen alussa.
- Puolustusrahaston esivaiheen opit otetaan huomioon varsinaisen puolustusrahaston implementoinnissa.

2 Puolustusrahasto - suomalaisen teollisuuden kannalta keskeisimmät kysymykset

2.1 Kansallinen rahoitus ja valmistelu

Säännösten mukaisesti rahoitusta hakevan konsortion ja mukana olevien EU- ja ETA-jäsenvaltioiden tulisi osoittaa, että ne kattavat EU-rahoituksen ulkopuolelle jäävät kulut. Prototyypin kehittämiseen, puolustustuotteiden- ja teknologioiden testaukseen, standardointiin ja sertifiointiin liittyvissä toimissa tukea hakevan konsortion olisi osoitettava, että ainakin kaksi toimeen osallistuvaa valtiota olisi valmis hankkimaan toimen lopputuotteen, ja että toimi pohjautuisi sitä rahoittavien valtioiden yhteiseen tekniseen määrittelyyn ja suorituskykyvaatimuksiin. Tämä voi olla haasteellista Puolustusvoimille, jonka politiikkana on ollut ostaa ns. valmiita ja testattuja tuotteita. Jos Puolustusvoimat ei osallistu EU -rahoitteisiin hankkeisiin, on suomalaisen teollisuudenkin vaikea niihin osallistua.

Toinen haaste on kansallisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan määrärahojen niukkuus. Vuoden 2019 talousarvioesityksessä ei ole eroteltu tutkimus- ja kehitystoiminnan kuluja, joten määrärahojen todellisesta suuruudesta ei ole tietoa. Ennen

PUOLUSTUS- JA
ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko 26.9.2018

puolustusvoimauudistuksen leikkauksia T&K -toiminnalla oli oma tilausvaltuus TTKPROTO, joka esim. vuonna 2010 oli suuruudeltaan 75 miljoonaa euroa. Sen jälkeen tilausvaltuutta huomattavasti pienennettiin ja lopulta poistettiin. T&K -rahoituksen pienuus heikentää oleellisesti suomalaisen teollisuuden mahdollisuuksia hyötyä puolustusrahastosta.

PIA suhtautuu siten skeptisesti U-kirjelmän linjaukseen, että valtion osallistuminen rahoitukseen ratkaistaisiin kulloisenkin talousarvion puitteissa. Suomen ja suomalaisten toimijoiden hyötyminen puolustusrahastosta ei siten ole riippuvaista teknologisesta osaamisesta tai menestyksestä hauissa vaan Suomen omasta tahtotilasta ja rahoitusosuudesta. Halutessaan Suomi voisi käyttää myös puolustusbudjetin ulkopuolisia mahdollisuuksia. Osa jäsenmaista pyrkii rahoittamaan osallistumistaan myös esimerkiksi alue- ja rakennerahastoilla sekä teollisen yhteistyön avulla.

PIA pitää tärkeänä
- Puolustushallinnon sisällä sekä hallinnon ja Suomessa toimivan puolustusteollisuuden kesken tulee kehittää toimiva ja ketterä mekanismi, jolla Suomi esittää projekteja rahastoon. Asia ei voi jäädä vain suomalaisen teollisuuden vastuulle, sillä jäsenmaiden sitoutuminen hankkeisiin on yksi perusta niiden rahoitukselle.
- Puolustusrahaston käyttäminen puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisessä tulee huomioida puolustusvoimien kehittämisohjelmissa ja hankkeissa.
- Puolustusrahaston hankkeille on korvamerkittävä kansallinen rahoitus. Tarvittaessa puolustushallinnon tulee etsiä rahoitusta muista lähteistä kuin puolustusbudjetista. Mahdollisia instrumentteja ovat mm. alue- ja rakennerahastot, muu kansallinen rahoitus ja teollinen yhteistyö.

2.2 Kolmansien maiden osallistujat ja tukikelpoiset toimijat

Puolustusteollisuus toimii globaalisti ja yritysten omistajuus on usein jakautunut eri maihin. Yhteistyökumppaneita etsitään teknologisen kyvykkyyden ja niiden kotimaiden politiikan, ei maantieteellisen sijainnin perusteella.

Puolustusmateriaalin sisämarkkinaa Euroopan unionissa ei ole olemassakaan. Suurten jäsenmaiden markkinat ovat erittäin protektionistisia ja pienten jäsenmaiden teollisuuden markkinoille pääsy on todellinen ongelma. Näiden on usein helpompi löytää markkinoita ja yhteistyökumppaneita EU:n ulkopuolelta.

Esitys on suhteellisen hyvä kompromissi ETA -alueen yritysten sekä muiden kolmansien maiden osallistumisesta. Neuvotteluissa Suomen tulisi pitää kannastaan kiinni. Lisäksi esitys pyrkii edistämään rajat ylittävää markkinoille pääsyä.

PIA pitää tärkeänä:
- Puolustusrahaston tulee tulla olla avoin ETA -alueen yrityksille.
- Muiden kolmansien maiden osallistumista puolustusrahaston alaisiin toimiin ei tule rajata. Sen sijaan rahoitusta tällaisille toimijoille ei tule myöntää.
- Vähintään kolmen eri maassa sijaitsevan toimijan vaatimus tulee kohdistaa teknologian toimittajiin (ei esimerkiksi konsulttiyrityksiin).

PUOLUSTUS- JA
ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko 26.9.2018

2.3 EU -rahoituksen myöntäminen ja rahoitettavat toimet

Rahoitusta voitaisiin myöntää sekä uusien tuotteiden ja teknologioiden kehitykseen että jo olemassa olevien tuotteiden ja teknologioiden päivittämiseen. Näemme molemmissa mahdollisuuksia suomalaiselle teollisuudelle sekä Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämiselle.

Puolustusrahastoon on rakennettu erityisjärjestelyitä, joiden mukaisesti konsortiot voisivat saada ylimääräisiä rahoitusbonuksia toimilleen. Tällaisia järjestelyitä ovat mm. PRY toimet (10 %) sekä rajat ylittävät PK- ja mid-cap osallistuminen. Bonusten yhteen laskettu määrä ei kuitenkaan voisi yhden toimen osalta ylittää 30 %. Parhaimmillaan tällaiset järjestelyt kannustavat yhteistyöhön ja tuottavat teknologisia ja teollisia hyötyjä. Huonoimmillaan konsortiot valitsevat PK/mid-cap yrityksiä, jotka eivät edesauta konsortion teknologiseen kyvykkyyteen, mutta tuovat tarvittavat bonuspisteet.

PIA pitää tärkeänä:
- Yksi valintakriteeri rahoitusta saaville projekteille on oltava teknologinen kyvykkyys ja uudistuminen. Puolustusrahastolla ei tule tukea kilpailukyvyttömiä yrityksiä ja rakenteita.
- PK- ja mid-cap -yritysten tulee kontribuoida konsortion teknologioiden kautta, jotta niiden osallistuminen toisi tarvittavat bonuspisteet konsortioille.
- Komission nimittämien riippumattomien asiantuntijoiden haun ja nimittämisen tulee olla avoin prosessi.
- Euroopan puolustusvirastolla (EDA) tulee olla keskeinen rooli rahoitettavien toimien arvioitsijana.

3 Sotilaallinen liikkuvuus

PIA näkee sotilaallisen liikkuvuuden hankkeen tärkeänä ja tukee sen tavoitteita sekä sille esitettyä budjettia. PIA yhtyy E-kirjeessä esitettyyn Valtioneuvoston kantaan. Hanke ei koske ensisijaisesti teollisuutta, mutta näemme siinä mahdollisuuksia esitettyjen piensatelliittihankkeiden lisäksi esimerkiksi paikkatietosovelluksille.